

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

СОЛЬНИЙ СПІВ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Видовищно-театралізовані заходи”

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних
закладів культури і мистецтв

СОЛЬНИЙ СПІВ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність “Народна художня творчість”
Спеціалізація “Видовищно-театралізовані заходи”.

2005

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

СОЛЬНИЙ СПІВ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв І–ІІ рівнів акредитації, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 16 с.

Укладачі: **Т. В. Морозова** – викладач-методист ОКЗ “Харківське училище культури”
М. І. Соломка – викладач ОКЗ “Харківське училище культури”
І. І. Сорокіна – викладач ОКЗ “Харківське училище культури”

Рецензенти: **І. І. Гулеско** – кандидат мистецтвознавства, професор Харківської державної академії культури
Г. Я. Савенко – заступник директора з навчальної роботи ОКЗ “Лозівське училище культури і мистецтв”
В. С. Сгорова – заслужений працівник культури України, викладач вищої категорії Ніжинського училища культури і мистецтв ім. Марії Заньковецької

Відповідальний за випуск **Т. Ф. Стронько**

Редактор **В. Д. Мельничук**

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 1. Наклад 100 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

Робоча програма з предмета “Сольний спів” розроблена для студентів вищих навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації спеціальності “Народна художня творчість” спеціалізації “Видовищно-театралізовані заходи” на основі базової загальної середньої освіти.

Програма укладена з урахуванням вимог державного стандарту нормативного предмета “Сольний спів” і рекомендована для впровадження в практику даної навчальної дисципліни у відповідних вищих закладах освіти.

У програмі врахований принцип комплексного вивчення студентами спеціальних предметів, який передбачає оволодіння поряд з предметами “Режисура театралізованих заходів”, “Сценічна мова”, “Основи акторської майстерності”, “Сценічна пластика”, “Звукове і музичне оформлення”, “Хореографія свят та обрядів”.

Сольний спів є засобом індивідуалізації та поглиблення в розкритті сценічного образу. Студент повинен отримати методичну підготовку, ознайомитись з вокальною літературою різних стилів, придбати навички аналізу та систематизації матеріалу. У новому плані вищого навчального закладу по підготовці молодих спеціалістів (денна форма навчання) зі спеціальності “Народна художня творчість”, спеціалізації “Видовищно-театралізовані заходи” на предмет “Сольний спів” відводиться 162 години (із них 107 годин – аудиторних і 55 самостійної роботи) по 1 годині в тиждень у семестрі (VI семестрі). Екзамен в VI семестрі.

Основна робота викладача зі студентами відбувається безпосередньо на заняттях в аудиторії.

Головною умовою індивідуальної навчально-виховної роботи повинно бути свідоме ставлення викладача до кожного студента як індивідуума, диференційний підхід до його природних даних, голосу, музичних здібностей.

До робочої програми додається перелік понять і основних вмінь, які обов’язкові для кожного студента, а також список літератури з курсу “Сольний спів”. Критерієм оцінювання знань, умінь і навичок студента є не стільки обсяг матеріалу, скільки вміння його використовувати.

У програмі запропоновано орієнтовний тематичний план. Зміст робочої програми обговорено і ухвалено на засіданні циклової комісії хороших та музично-теоретичних дисциплін обласного комунального закладу “Харківське училище культури”.

Методичні рекомендації

Виховання у студента смаку до сольного співу повинно здійснюватися на кращих зразках української народної пісні, творах вітчизняних та зарубіжних класиків, творах сучасних українських та зарубіжних композиторів. Бажано, щоб до репертуару були включені твори, які можуть використовуватися в тому чи іншому театральному заході.

Розподіл матеріалу по курсах та семестрах

№ п/п	Предмет “Сольний спів”	Години (індивід.)	I курс		II курс		III курс	
			I сем.	II сем.	III сем.	IV сем.	V сем.	VI сем.
1	Кількість тижнів		16	22	16	22	15	16
2	Всього годин аудиторних	162						
3	Години на тиждень		1	1	1	1	1	1
4	Самостійна робота студента (позааудиторна)	55	9	9	9	9	9	10

Форма контролю

- I семестр – підсумкова оцінка
- II семестр – контрольний урок
- III семестр – підсумкова оцінка
- IV семестр – диференційований залік
- V семестр – підсумкова оцінка
- VI семестр – екзамен

В кінці кожного семестру студент повинен знати:

- I семестр – будову голосового апарату, утворення співочого звука.
- II семестр – діапазон жіночих та чоловічих голосів та їх використання в сольному співі.
- III семестр – значення чіткої вимови слів в співі. Поняття про звук “відкритий” та “закритий”.

IV семестр – поняття про спів *legato, staccato, non legato*.

V семестр – усвідомлення художньої суті тексту. Розуміння функціонального зв'язку двох факторів голосоутворення: гортані і дихання.

VI семестр – поняття про рухливість голосу, специфіку розкриття художнього образу в співі.

Студент повинен уміти:

- I семестр – опанувати правильну співацьку постанову та співацьке дихання.
- II семестр – володіти правильним співочим звукоутворенням, атакою звука.
- III семестр – працювати над вокальними вправами, розвитком діапазону голосу.
- IV семестр – самостійно працювати над літературним текстом в художньому плані одного з творів програми (нюанси, міміка).
- V семестр – визначати зони природних регістрів, звуки “відкриті”, “прикриті”, знати найпростіші прийоми їх формування.
- VI семестр – оволодіти рухомою динамікою, використовувати навички декламаційної виразності при збереженні опорності звучання, розкривати художній зміст твору.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні	За 5-ти бальною системою	Критерії навчальних досягнень студентів
Початковий	2	Студент не відповідає вимогам програми “Сольний спів”
Середній	3	Студент задовільно володіє матеріалом, виконує незначну його частину, володіє елементарними навичками співу, в основному відповідає вимогам програми предмета

Достатній	4	Студент достатньо володіє матеріалом, виконує значну його частину, виявляє певні теоретичні знання з предмета, відповідає вимогам програми "Сольний спів"
Високий	5	Студент повністю володіє матеріалом, показує творчі здібності і здатний перенести набуті знання та вміння у творчий процес. Повністю відповідає вимогам предмета "Сольний спів"

Орієнтовний тематичний план

		Усього	індивід.	
			інд.	сам.
I семестр				
1	Визначення індивідуальної природи голосу, загального та робочого діапазонів голосу		2	1
2	Анатомія та фізіологія голосового апарата. Резонаторна функція голосу та механіки звукоутворення		2	1
3	Викорінення співочих недоліків. Позбавлення хибної манери співу (індивідуально)		4	2
4	Звільнення гортані від м'язового затиснення, нечистого інтонування.		2	1
5	Співоча постава		2	1
6	Процес співочого дихання. Вдихи та видихи при співі. Опора звука		2	1
7	Робота над вивченням репертуару		2	2
Всього за семестр			16	9
II семестр				
1	Закріплення навичок, набутих в I семестрі		2	1

2.	Придбання навичок співу складних словосполучень. Правильне розподілення подвійних та потрійних приголосних.		4	1
3.	Включення до репертуару зразків українського міського романсу. Невеличкі за діапазоном обробки українських народних пісень		2	1
4.	Оволодіння трьома видами атаки звука (м'яка, придихова, тверда)		2	1
5.	Вивчення вокальних вправ для розспівування		2	1
6.	Розвиток музичного слуху на ладовій основі		4	1
7.	Робота над досягненням звуковисотної інтонації, вмінням слухати свій голос		2	1
8	Робота над вивченням репертуару		4	2
Всього за семестр			22	9
III семестр				
1	Закріплення навичок, набутих в I та II семестрах		1	1
2	Робота над звукоутворенням способами грудного та головного резонування		2	1
3	Розширення діапазону голосу		4	1
4	Робота над поступовим розширенням діапазону з поєднанням правильного формування голосних		2	1
5	Робота над розширенням діапазону з поєднанням правильного формування приголосних		1	1
6	Робота над опорою звука, точністю зняття		4	1
7	Робота над чистотою інтонування		4	1
8	Робота над вивченням репертуару		4	2
Всього за семестр			22	9
IV семестр				
1	Закріплення навичок, набутих у III семестрі		2	1

2	Робота над культурою вокального мовлення		2	1
3	Відпрацювання кантиленного співу		4	1
4	Продовження роботи над поступовим розширенням повного робочого діапазону		2	1
5	Подальше оволодіння навичками вокалізації		4	1
6	Робота над покращенням тембру голосу		2	1
7	Робота над розширенням діапазону		2	1
8	Робота над вивченням репертуару		4	2
Всього за семестр			22	9
V семестр				
1	Закріплення навичок, набутих у IV семестрі		1	1
2	Філірування звука		2	1
3	Робота над збереженням високої співацької позиції до кінця фрази. Рівність голосу		2	1
4	Економний розподіл дихання. Пластичність, гнучкість, легкість, рухливість голосу		2	1
5	Вивчення вокальних вправ та пісень з рухомою динамікою		2	1
6	Продовження роботи над виразністю та передачею різноманітного характеру пісень		2	1
7	Поєднання виконавських прийомів на subito, staccato, non legato, legato		2	1
8	Робота над вивченням репертуару		2	2
Всього за семестр			22	9
VI семестр				
1	Продовження роботи над філіруванням звука.		2	1
2	Робота над удосконаленням співочого дихання.		2	1
3	Робота над розширенням діапазону.		2	1
4	Обов'язковою вимогою семестру є вивчення народної пісні		2	1

5	Робота над художньою виразністю пісень		2	1
6	Завершальна робота над художнім осмисленням твору, що виконується		2	2
7	Робота над вивченням репертуару до іспиту		2	2
	Іспит		2	
Всього за семестр			16	9
ВСЬОГО за весь курс навчання			162	107

Рекомендований репертуар

Для високого голосу

1. Українська народна пісня “Бабусю рідненька”.
2. Українська народна пісня “Ой не світи, місяченьку”.
3. Українська народна пісня “Веду коня до Дунаю”.
4. Українська народна пісня “Ой і зйди, зйди ти, зіронько та вечірня”.
5. Українська народна пісня “Ой любив та кохав”.
6. Українська народна пісня “А вже третій вечір”.
7. Українська народна пісня “Річка котиться між полем”.
8. Українська народна пісня “Скажи, скажи, серце, правду”.
9. Українська народна пісня “Там на горі крута межа”.
10. Українська народна пісня “Плавай, плавай, лебідонько”.
11. Українська народна пісня “Віють вітри, віють буйні”.
12. Муз. В. Стронського, сл. П. Перебийноса “Заспіваймо, брате”.
13. Українська народна пісня в обр. Г. Майбороди “Як я поорав”.
14. Українська народна пісня “Ніч яка місячна”.
15. Муз. О. Чухрая, сл. Л. Вернигори “Полин-трава”.
16. Муз. Л. Лепкого, сл. Б. Лепкого “Чуєш, брате мій”.
17. Сл. О. Олеся “Сміються-плачуть солов'ї”.
18. Муз. В. Верменича, сл. Я. Сингаївського “Чорнобривці”.

Для низького голосу

1. Українська народна пісня “Чом ти не прийшов”.
2. Українська народна пісня “Ой якби я знала, де мій милий оре”.
3. Українська народна пісня “Лети, моя думо”.
4. Українська народна пісня “Терпи, мати, коло хати”.
5. Українська народна пісня “А ще сонце не заходило”.
6. Українська народна пісня “Чогось мені чудно”.
7. Українська народна пісня “В чистім полі криниченька”.
8. Українська народна пісня “Ой виїду я на ту гору”.
9. Українська народна пісня “Зелена верба”.
10. Українська народна пісня “Половина саду цвіте”.
11. Українська народна пісня “Дівчино, кохана, йди сядь коло мене”.
12. Муз. Г. Гаврилець, сл. Д. Павличка “Мольба”.
13. Муз. і сл. В. Івасюка “Мандрівний музика”
14. Муз. і сл. Є. Драча “Пісня про рідне слово”.
15. Українська народна пісня в обробці В. Косенка “Удовицю я любив”.
16. Українська народна пісня “Їхав, їхав козак містом”.
17. Муз. і сл. С. Климовського “Їхав козак за Дунай”.
18. Муз. А. Пашкевича, сл. В. Симоненка “Виростеш ти, сину”.

Пропоновані вокалізи

1. Ф. Абт. Школа пения. Вокалізи №№ 1–9, 16. М.: МузГиз, 1958.
2. Г. Зейдлер IV. Искусство пения. М.: Гос. муз. издательство, 1957.
3. Ж. Дюпре. Искусство пения. М.: МузГиз, 1955.
4. Г. Панюк. 24 вокалізи. №№ 3, 8. М.: МузГиз, 1958.

Репертуарні збірки

1. “В чарах кохання”. К.: Мистецтво, 1989.
2. Червона рута. К.: Музична Україна, 1993.
3. Українські народні пісні (з нотами). Харків: Фоліо, 2003.

4. О. Чухрай. Сонечко любові. Полтава: Криниця, 1996.
5. Українські ліричні пісні. (Вип. 2). К.: Музична Україна, 1993.
6. Ой летіла зозуленька. К.: Музична Україна, 1993.
7. Українські пісні. Донецьк, 2003.

Рекомендована методична література

1. Єгоричева М. Вправи для розвитку вокальної техніки. К.: Вид-во “Музична Україна”, 1997.
2. Євтушенко Д., Михайлов-Сидоров М. Питання вокальної педагогіки. К., 1963.
3. Емельянов В. В. Развитие голоса (координация и тренаж). С. – Петербург, 1997.
4. Дмитриев Л. Основы вокальной методики: Учебное пособие. М., 1968.
5. Кантарович В. С. Гигиена голоса. М., 1955.
6. Менабен А. И. Методика обучения сольному пению. М.: Просвещение, 1987.
7. Миклин М. Практичні основи вокального мистецтва. К., 1971

Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів

За навчальним планом на самостійну роботу студента заплановано 55 годин на весь термін навчання, які можуть розподілятися таким чином:

- 1 семестр – 9 годин;
- 2 семестр – 9 годин;
- 3 семестр – 9 годин;
- IV семестр – 9 годин;
- V семестр – 9 годин;
- VI семестр – 10 годин.

У першому семестрі студенту для самостійного вивчення пропонується один, два нескладних вокальних твори.

Студент повинен самостійно вивчити його літературний текст (музичний текст вивчається з концертмейстером), з'ясувати кульмінації

твору, правильно користуватися співочим диханням, для чого розподілити твір на літературні та музичні фрази, які завжди співпадають.

Для самостійної роботи у другому семестрі студенту пропонуються більш складні твори за змістом та вокальним виконанням. Для цього студент повинен самостійно вивчити твір, з'ясувати складні дикційні сполучення та шляхи їх подолання.

Студент повинен:

Закріпити навички виконання самостійної роботи, набуті у першому семестрі; вивчаючи у другому семестрі більш складні твори, скласти динамічний план виконання твору для розкриття художнього образу.

Самостійна робота студента у третьому семестрі складається з закріплення навичок, набутих у першому та другому семестрах, вмінні самостійно підбирати один-два твори для вивчення українських класичних романсів або обробок українських народних пісень. У вивченні цих творів студент повинен звернути увагу на чистоту інтонуювання, спів відповідною манерою звукоутворення. Студент повинен вміти підібрати вокальні вправи, що найбільш ефективно допоможуть при виконанні самостійної роботи.

У четвертому семестрі студент, виконуючи самостійну роботу, звертає увагу на культуру виконання твору, закріплює навички співочого дихання, виконання штрихів (*legato*, *non legato*, *marcato* тощо), чистоти інтонуювання, розкриття художнього образу.

Самостійна робота у п'ятому семестрі може бути першою спробою вивчення сучасного репертуару.

Самостійна робота студента у п'ятому семестрі в основному складається з набуття навичок підбору вокального репертуару (народного, класичного або сучасного) до календарних заходів, що поєднує вивчення предмета "Сольний спів" зі специфікою спеціалізації.

У шостому семестрі студент самостійно складає список рекомендованого репертуару (або ознайомлюється з репертуаром відповідного колективу) до того чи іншого заходу, вивчає самостійно один-два твори з цього репертуару, демонструючи набуті вміння та навички під час вивчення предмета "Сольний спів".

Наприклад, самостійна робота у шостому семестрі може виглядати таким чином:

Тема: Вивчення репертуару до іспиту (два різнохарактерних твори).

Мета: Навчитись самостійно працювати над вокальними творами.

Завдання для самоконтролю:

1. Засвоєння мелодії, ритму, динаміки твору.
2. Вивчення літературного тексту.
3. Розкриття художнього образу.

Рекомендована література

1. *Менабени А.* Методика обучения сольному пению. – М., Просвещение, 1987.
2. *Емельянов В.* Развитие голоса (координация и тренаж). – С.-Петербург, 1997.
3. *Сгоричева М.* Вправи для розвитку вокальної техніки. – К., Музична Україна, 1997.

Форма контролю: контрольне заняття.